

Előfizetési díj.

Vidékekre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 fr.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy órá helyben	1 „

Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak
tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvez-
ményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haase
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttéri cikkeik

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkeik díjaztatnak.

Késziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“
politikai és közgazd. napilap
174 évi folyamára.
„KELET“ előfizetési ára:

Egy évre	12 fr.
Félévre	6 fr.
Negyedévre	3 fr.
Egy órá	1 fr.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélsezerűbben pos-
tai utalvánnyal kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálnak.

A „KELET“ kiadóhivatala.

Felhívás

a „Probus“ néven fölállítandó szőlőművelé-
si, pinczészeti és előlegezési egyesület
ügyében.*)

Korunk legégetőbb kérdéseinek megoldá-
sa a fokozott termelésben rejlik, melyet min-
den tekintetben előmozdítani minden hazafinak,
ki hazája érdekét szíven hordja, kötelessége.

Ha az életrevaló ipar emelése többé-ke-
vésbé a kormány kötelessége, úgy a termelés
fokozása leginkább a termelők egyesült működé-
sének feladata.

Ipar, baromtenyésztés és bortermesztés
azon három keresetág, mely által hazánk la-
kói jobb létre juthatnak s magosabb művel-
tséget érhetnek el.

Ne feledjük, hogy más jövőnek nézünk
elébe, mihielyt a vasuti összeköttetés Brassó
és Galatz között és ez uton Galatz, Stettin és
Hamburg között létrejön, és más jövője nyi-

*) Különös figyelmébe ajánljuk olvasóink s
Erdély összes gazdáinak e nagy fontosságú indítványt,
mely bortermelésünknek hivatala van új korszakot
alkotni. A gondosan kidolgozott alapszabály tervezet-
tét, melyre a Felhívásban több helyütt hivatkozás történt,
lapunk legközelebbi száma kezdi közleni. Szerk.

„KELET“ TÁRCZÁJA.

A szent sirnál.

— Nagyheti tárczak. —

III.

(m.a.) Az újabb buvárlatok a szikladomra
s világot derítették. Csakis hiányos rajzok vezethet-
tek azon feltételekhez, hogy ez keresztény szentély s
Justinianának köszönhető eredetű. A helyszínen szer-
zett tanulmányok, s a byzanti, arab és török építé-
szet több emlékeinek összehasonlítása folytán kiderült,
hogy a kérdéses építmény egységes alapterven nyug-
szik, melyen mitsem változtattak az ismételt újítások,
s mely az ó-arab művészetből vette származását.

Könnyen felismerhető benne egy ocsmányi uji-
tási építkezés, mely a XVI-ik századból eredt, s az
ablakokat tarka üvegmozaikkal, a külfalakat sötétkék
s fehér fayence-lemezekkel látta el. Épen oly szép a
kúpólázat díszítése is, mely egy felirat szerint Sala-
din parancsára mindjárt a város visszahódítása után,
1189-ben állíttatott elő. A belső oszlopcsopora és
fakúpola — mint egy másik felirat tanúsítja — az
1016—1037-i nagy földrengés után újíttatott meg,
tehát egyike a világ — jelenleg is fennálló — leg-
régibb faalkotmányainak s kiépítése előtti helyén egy
még régebbi kúpola létezett. Végül az első építke-
zésnek, az alapszabályok keletkezési idejét egy harma-
dik felirat 688—691-re, Abd-el-Melek kalifának

lik boraink kivételének, ha Erdély Lengyelor-
szággal is egyenes összeköttetésben lesz.

Mindenekelőtt azonban boraink a kivitel-
re alkalmasokká kell, hogy legyenek és keres-
letének folyton több vidéket kell meghódíta-
nunk, melylyel ma nem bírnak. Annyi bizo-
nyos, hogy boraink már is általános figyelmet
ébresztettek, a mi feladatunk, hogy a jó hirt,
melyet kiérdemelnek, jövőre is fenntartsuk.

Erdély ezelőtt 47,000 holdon üzte a sző-
lőművelést, feltehető, hogy ma mintegy 50,000
hold van művelés alatt; azon 47,000 hold 2
millió 218,000 erdélyi veder bort termelt, te-
hát holdanként körülbelül csak 47 vedret; a
termelés azonban 5.875.000 vederre volna szá-
mitható, ha a szőlőt észszerű kezelése minde-
nyütt elérte volna.

A 47,000 hold borvidékből 22,000 hold
a Királyföldre esik, nem tagadható azonban,
hogy ép a Királyföld borai, részint helyesebb
szőlőválasztás, részint a bor észszerűbb ke-
zelése által szerfelett megjavulhatnak.

Egyébiránt általán egész Erdélyben hiá-
nyát érezzük a szőlőfajok helyes megválasztá-
sának s a jó pinczekezelésnek; e hiányok
nélkül Erdély rég magos fokán állana a bor-
termesztésnek.

Erdélyben még ezer meg ezer hold he-
ver ugarban, elég helytelenül nem használva
egyéb, mint legelőnek, hogy barmot tartsunk
rajta, mi észszerű kezeléssel az istállóban vagy
helyesen szabályozott legelőgazdaság mellett sok-
kal magosabb értéket érne el s több hasznot
hajtana, mint tényleg hajt.

Borászat, gyümölcstermelés és baromte-
nyésztés czélsezerű arányba hozva egymással,
Erdély lakóinak jólétét bizonyára nem kép-
zelt mérvben előmozdítaná.

Ama pompás, délre fekvő lejtők a Küküllői
oldalain, a Mezőség stb. vidékei, hol eke nem
járhat és nem is kell hogy járjon, mily nagy
mennyiségű jó bort nem szolgáltatathatnának?

Valóban elérkezett ideje, hogy a borter-
mesztés Erdélyben javíttassék és ez által az
ország jólétének bő forrásává legyen.

Erdély bortermelő ország, nálunk tudva-
levőleg kitűnő borokat termelhetni és a jelen-
leg ajánlkozó biztos segédzserek segítségével
azon helyzetben vagyunk, hogy olcsó áron
nagy mennyiségű közepszerű bort állí-
thatunk elő.

Való, hogy hidegebb fekvésű helye-
ken johannisbergi nem terem, de tartós szőlő-
fajokkal jó fekvésű hegyoldalakon jó, közép-
szertű bort nyerünk, melyet nagy mennyiségben
termeszthetünk, kell, hogy termesszünk.

időjére tesz s a szikladom arab eredetének döntő bi-
zonyítékát még azon körülményről is megemlékezik,
hogy alkotói Yezid-ibn-Salam és fiai, arab építészek
valának.

A néhol csakugyan felismerhető byzanti be-
folyást könnyen megfejtetni azon tényből, hogy az
arab építézet fejlődése nem haladhatott oly gyorsan
mint az Izlam diadalmas fegyverei s így kénytelen
volt Kelet ó-keresztény épületeit is némileg szem
előtt tartani. Átvette ezektől nemcsak a részletes for-
mákat, hanem az alapmotívumokat is. Egyenlő levén
a cél — egy szent sziklának templommal való be-
építése, — a szikladom terve közeledett a szent sir
templomához, azon szándékos változtatással, hogy a
mi itt körüdmu volt, amott nyolcszög alakot nyert.
A szikladom tehát mintegy a szent sir temploma
származékának tekinthető, de a melyet jelentékenyen
gazdagított s tökélyesbített a hatalmasan fejlődő arab
nép-szellem.

Kitisztázva ily módon a Jeruzsálem két fő-
építészeti emléke közti viszonyt, meg kell még rö-
viden azon tetemes befolyásról is emlékeznünk, me-
lyet mindkettő az építézet későbbi fejlődésére gya-
korolt.

A szent sir temploma legszentebb bucsu-
helye volt a nyugoti kereszténységnek, de a melyet csak
óriási fáradsággal s életveszélyek közt lehet megla-
togatni. Korán fölbredt ennél fogva a vágy, hogy hű
mások állíttassék elő, mely a szegényebb s öregebb
hívókat is emlékeztethesse Jeruzsálemre és szent-
sírjára. Már az V-ik század óta keletkeztek a szent-
sir-templom ily utánzásai Bolognában, Fuldá-ban,
Dijon-ban, Pisában, stb. Egy-egy lelkes zarándok

Egyébiránt nem is létezik növény, mely
ilyen egyenetlen kezelés és oly különböző ég-
őv alatt, o y tartós és háládatos legyen s e
mellett majdnem 25 foknyi hideget kiálljon,
mint a szőlőt.

Mi bizonyára elfogadható terményt nye-
rünk, ha az arra alkalmas fajokat válasszuk,
czélsezerűen ápoljuk s a bort észszerű módon
kezeljük.

A szőlőművelés Erdélyben s névszerint a
Mezőségen is utat kell, hogy törjön tovább
magának, az illető vidékek sajtóságai szerint
tartós és termékeny szőlőfajok választandók
ki és észszerűen művelendők; e feladatot azon-
ban egyesek nem oldhatják meg, hanem a
nagy cél elérésére az illetőknek mindnyájan
egyesülniök kell.

Sajtóságos jelenség, hogy azon törekvések,
melyek Kolozsvárt a szőlőművelés érdekében
indultak meg, az országnak szászoktól lakott
részében egyáltalán nem is esmeretesek, hogy
Paget János érdemei a szőlőművelés körül, az
országnak talán csak magyarok által lakott
részében méltányoltatnak, hogy a kolozsvári
pinczeegyletről a Királyföldnek nincs tudomá-
sa s annál kevésbé azon érdemekről, melyet
ez egyeslet is az erdélyi borok nemesítése kö-
rül szerzett magának.

Nem egyszer találkoztunk az anyagi ér-
dekek terén s a helyett, hogy azok közössé-
génél fogva közelednének egymáshoz, még na-
gyobbodik a szakadás, mely elválaszt minket
azoktól, kikkel egy haza földén vagyunk hi-
vatva élni és halni. —

Haszáloművelésünk jelenlegi állapotát te-
kintjük, úgy találjuk, hogy még mind a régi
sclendrián módszer van divatban az eredmény,
mit általán elérünk, megfelel a művelésnek,
mely gyakorlatban van.

Mi ugynevezett tiszta, természetes bort
termelünk s csodálkozunk rajta, hogy a ke-
reskedésben nem használható s hogy az üveg-
ben zavaros zagyvalékká lesz. Hiányában va-
gyunk olyan embereknek, kik a bor észszerű
kezeléséhez értenek és a népek szolgálatjára
álljanak; hogy hány pinczetulajdonos van azon
helyzetben, hogy képzett pinczemestert tartson,
könnyen megíthetik azok, kik a dologhoz
valamit értenek.

Ezen pinczeegyletek az eddigi szabályok
mellett édes keveset segítenek, valamint a gaz-
dasági egyesletek sem; e végre oly szervezetet
kell kitalálni, mely ne csak szőlőművelők, ha-
nem a pinczetulajdonosok részére is kézzel
fogható előnyöket biztosítson s ez csak úgy
érhető el, ha egy egyesletnek, mely általában a

felmerőn a keresztvitél kinteljes utját Pilátus házá-
tól a szentisir-templomig s otthon aztán hasonló
passio-utat készítet, megfelelő állomásokkal, vala-
mely kápolnához. Legismertebb példája ennek a
nürnbergi János-temetőhöz vezető szép statio-nt.
Vagy pedig egy Calvaria-hegyet emeltek a város kö-
zelében s láttak el kápolnával, a minő p. a Jeru-
zsálem hegy Lúbeck kapui előtt, 1468-ból. Vagy pe-
dig végül a szentisir-templom alakját egy mauzóleum
építésére használták fel, a melynek példái Emánuel
király sirtemploma Bartalha-ban (Portugal), vagy a
drontheimi dóm octogonja stb.

Még sajtószerűbb volt a szikladom befolyása.
Jeruzsálem meghódítása után a keresztészek „Temp-
lum domini“ czímen imaházak alakították. E név már
1118-ban a Jeruzsálemben fölállított három egyházi
lovagrend elsőjére, a templomosokra vitetett át. E
rend Európában birtokokat szerezvén, az anyaegy-
házának tekintett szikladom mintájára számos temp-
lomot és kápolnát épített, melyek némelyike — p.
Londonban, Brindisiben, Laonban, Metzben — ma-
iglan is fennáll. A templomosok viszonya a szika-
ladomhoz, s ennek mysticus formái azon kor költői
képeletére sem maradtak hatás nélkül. A XII-ik s
következő században mint azon titokteljes Gral-temp-
lom lón megénekelve, melyet a templomosoknak őriz-
ni kell. Másfelől tovább élt benne Salamon szenté-
lyének emléke is, a melyről legszebb bizonyosságot
tesz Rafaelnek József és Mária egybekelését ábrázó-
ló festménye Milanóban.

Mindennél sokkal fontosab a szikladom befo-
lyása az összes építézet térbeli alakulására. A ku-
polaszerű födélzet kelet egyik ősrégi találmánya, s

szőlőművelést előmozdítja, oly szervezetet adunk,
mely egy részről a birtokos és művelt osz-
tály, másfelől a nép hozzájárulását is lehetővé
és kívánatossá teszi.

Ez egyesletnek olyan szervezete kell hogy
legyen, mely felkarolja a szőlőművelés legfőbb
ágait és a tagoknak rendelkezésére bocsátja
mindazon eszközöket, melyek a fejlettebb mű-
veléshez szükségesek; mivel pénzbeli segély
nélkül a helyesebb bánásmód tudalma mitsem ér
A gazdasági és gyümölcstermelő egyesletek-
nek ez ideig kedvező szervezettel tehát
egészen szaktanunk kell s az egyesletnek egé-
szen sajátos szervezetet kell adnunk.

A bortermeést akarjuk emelni, alapítunk
tehát egy borászati egyesletet.

Az egyeslet tagjai termelnek bort, ennek
jól kell kezelgetnie, mi ismét egy pincze-egy-
let alapításához vezet.

Ez egyeslet tagjainak a szükséges javítá-
sok megtétele végett pénzre van szükségük s
itt egy előlegezési egyeslet szükségére mutatkozik,
mely tagjai számára kisebb mennyiségben bizo-
tosítsa azon eszközöket, melyek a műveléshez
szükségesek.

Van tehát egy egyesletünk, mely három osz-
tályra oszlik:

szőlőművelési-
pinczészeti, és
előlegezési osztályra;

s minthogy a történelem szerint (Probus*)
római császár ültetett nálunk először szőlőt,
az egyesletnek „Probus“ nevet adunk.

Hogy a jobb termelés előnyeiben része-
sülhessünk, oly egyesleti szervezetet kell alkot-
nunk, mely egy úgy a művelt birtokos osztály,
mint a kisebb birtokosok hozzájárulását lehe-
tővé, kívánatossá és előnyössé tegye.

Az egyeslet azonban a népre nézve hoz-
záférhetővé kell tenni, mit úgy véltünk elér-
hetni, ha a községekben „testületek“ alakulá-
sát tesszük lehetővé, melyek három fizető tag-
nak megfelelő járulékot fizetnek, de e járulék
alapján annyi tagot vehetnek fel, a hányan a
községben csatlakozni óhajtanak s e mellett a
tagok ép azon jogokat élvezik, melyek az egy-
let többi fizető és alapító tagjait megilletik.

Az egyeslet tagjai alapítókra, fizetőkire és
testületekre oszlanak fel.

A borászati egyesletnek egy vidéken vagy
egy városban lakozó tagjai az alapszabályter-
vezet 33 §-e értelmében borászati-egyesleti ke-
rültekkel egyesülhetnek és magok számára,
mint a községi testületek, helyi szabályzatokat
alkothatnak, ezek azonban az alapszabályok-

*) (Mark. Aurelius Probus.)

feltalálható már a X. század assyr relief-jein. To-
vább fejlesztetett Selencia- és Alexandriában, s te-
tőpontját érte el a római Pantheon alakjában. Mind
e kupolák felülről nyerték a világítást, mi az idő-
járás miatt — főleg templomokban — czélsezerű-
lennek bizonyult. Az ó-keresztény építészet nagy
gondot fordított az oldalvilágítás problémájának me-
goldására Konstantinápolyban, Ravennában, Milano-
ban, Florenczben, de minden kísérlet daczára sem
sikerült az ünnepélyesen kilágítított belsőt kívülről
is széppé alakítani. Csak a szikladomra sikerült a
nagy feladatot először megoldania az arab merész-
ségnek. Az újítás gyorsan elterjedt keleten, dus al-
kalmazást nyert az ind és perza építményekben, s
még ma is fennáll az Oxus és Ganges partjain. Nyu-
got soká késelt e fontos vívmány elfogadásával. El-
ső alkalmazá az a két város-állam, melyekből az
olasz művészet újabb fejlődése kiindult. Pisa ennek
megfelelően építé dómja kupoláit, s Florencz követé
példáját. Krisztus földi helytartója sem tehetett egye-
bet, Szt.-Péter óriási dómjának is kupo-
lának kellett lenni. Világhírű felirása: „Te
vagy Péter, s e kősziklára építem egyházamat,
mintegy jelenlenti látszik, hogy előképét valóban egy
szikladom képezi. A kupola-építmény meghódította az-
óta egész Európát a londoni Szt.-Paultól kezdve Pé-
terről Izsák templomáig, sőt az új-világban, Új-York-
ban és S.-Franciscóban is találkoztunk kupola-temp-
lomokkal. Ez egy példa is eléggé bizonyítja, mily
bensőség s csodálatosan van összerendezve az építészet
az emberiségnek egész történetével.

ban kimondott alapelvekkel egybehangzók kell, hogy legyenek.

Ép így több pincze-testület pincze-kerületté és valamely város egyleti tagjai pincze-fiókegyletté alakulhatnak (63. §.) mely mellé bizonyos feltételek mellett (az alapszabálytervezet 66. 69. §§-e) egy külön pinczemester alkalmaztatik.

Azon kérdés merülhetne most fel, hol legyen az egyletnek székhelye?

Itt is számításba kell venni az ország sajtósági viszonyait. Érett megfontolás után a központi vezetés és az előlegezési egylet székhelyét Kolozsvárra kell választanunk, mivel itt nagy szőlő- és pinczetulajdonosok laknak, továbbá a pénz elhelyezését illetőleg takarékpénztárak, biztosító intézetek, kisegítő egyletek vannak, melyeknél az alkalmilag rendelkezésre álló pénztári összegek előnyösen elhelyezhetők s másfelől a központi vezetésre s az előlegezési egylet igazgatására könnyebben találhatók alkalmas, különböző nyelvekben jártas egyéniségek, végre mindehez járul azon körülmény, hogy itt egyetem s egy felsőbb gazdasági intézet van s így vegybonczolások is könnyebben eszközölhetők, mint bárhol másutt. A központi vezetésre tehát az erdélyi részeken egyetlen város sem alkalmasabb, mint Kolozsvár.

A mi pedig az egylet pinczészeti és szőlőművelési osztályának székhelyét illeti, e végre a Küküllő vidéke választatott, mint a legalkalmasabb. Ez egylet első tervezői előtt igen sok alapos indok állt, melyek nyomtatékosan ajánlják e vidéket.

Az ily székhelynek előnyösen kell egy oly terület közepén fekünnie, mely bortermeléssel foglalkozik s hol igen alkalmas fekvésű helyek vannak a végre, hogy nemes fajú borok termesztethessenek. E székhely lakosai kiválól foglalkozzanak, fekvése a vasút mellett tegye lehetővé, hogy a kivitelt innen mindenfelé olcsón legyen eszközölhető, már csak azért is, mivel e székhely távolságának a vasutól a lehető legcsekélyebb kell hogy legyen, továbbá folytonos érintkezésben kell a szomszédos Küküllő-területtel állania. Azok a nagyobb helységek pedig, a melyek a kitűzött nagy cél elérésére alkalmasok, épen a Küküllő mentén fekszenek.

Még egyet. Tagadhatatlan, hogy nemzetiségi rokon-vagy ellenszenvekkel a bortermelés emelését nem köthetjük össze, de azt sem szabad felednünk, hogy a nemzetiségek a lehető legnagyobb érdekösség előteremtésével egybe ugyan nem olvadnak, de nagymértékben egybefűződnek.

A magyar és német törzs az ország kultur-elemét képezi, ők egymásra utalvák s ha a békés művelődési érdekek terén találkozunk, bizonyára szebb eredményeket érünk el, mint ha egymásra nézve örökre idegenek maradunk és sohasem nyújtunk egymásnak kezét oly ügyben, mely mindkét rész előhaladását eszközölhetné.

Ez egylet alapszabály-tervezetében gond van rá fordítva, hogy sem az állam, sem a tagok méltányos igényei ne sértsenek meg, s mi előre is hisszük, hogy a nemzetiségi viszályt lehetetlenné tettük.

A később közlendő alapszabályok alapján tisztelettel felkérünk tehát mindenkit, kinek bortermelésünk felvirágzása szíven fekszik, minél számosabban csatlakozzanak az egylethez.

Később köztudomásra lesz hozva, kinél és hol eszközölhető a belépés — addig is azonban azok, kik az alapszabály tervezet alapján elhatározzák magukat a belépésre, egyszerűen az erdélyi gazdasági egylet titkára Gamauf Vilmos urnál Kolozsvárra sziveskedjenek jelentkezni.

Bukuresti szemle.

Szemléim figyelmes olvasói észrevehették, hogy az itteni román lapok nagyon ritkán foglalkoznak a magyar haza ügyeivel. Hogy mi történik Spanyol, Olasz, Franciaországokban, ezt pontosan hozzák, de hogy a szomszédból mi hirt hoz a Duna, erre rendszeren csak akkor gondolnak, ha valami gáncsolni valót találunk. Ezt észlelve igen jól esett a napokban a „Convorbiri literare” tudományos irányú folyóiratban egy ilyen című cikkire akadnom: „Irodalmi mozgalom Magyarországon 1873.” E mozgalom ugymond, tagadhatatlan előhaladást tüntet fel. Különösen észlelhető a komoly jellem, mely e mozgalomnak valódi alapja. Több folyóirat között számos paedagogiai lapot lehet észlelni. Ezen paedagogiai mozgalommal összhangzásban látunk egy Enciclopediát s az elemi tanítók számára. Ezek mellett az idegen külföldi tudományos és szépirodalmi művek fordítása a legszerencsésebb választással tanuskodik a magyarok egészséges értelmi fejlettségének megerősítéséről. A természeti tudományok társulata Cotta és Darwin műveit ülteti át. Az akadémia Curtius, Monten Duncker műveinek fordítására vállalkozott; elke-

dették továbbá fordítani Bluntschli nemzetközi jogát Max Müller nyelvészeti műveit, Stuart Mil logikáját. Goethét, Macaulayt, Bucklét, Leekyt. Az eredeti művek között kitűnő Orbán Balázs monografiája, Gyárfás János és Kunok történelme és sok költői mű. A szépirodalmi művek közül Heine, Moore, Burus, Byron és Hugo Victor fordításai. Molière uelhány darabja, Calderon, Cervantes, Corneille Lucetius művei.

Hasonló elismeréssel nyilatkozik említett lap az erdélyi részről szász iskolákról is s miután előszámlálja népiskolák tantárgyait és az iskolák számát, így végzi: „Mindezekből elvonhatjuk a tanulást, midőn saját falusi iskoláinkra gondolunk, melyekben a tanítói fizetése havonként 30—50 frank és a melyekben az írás olvasáson kívül az értelem fejlesztésére semmi sem történik.”

Eddig a „Convorbiri literare.” Mi örömmel üdvözljük a komoly irányú lapot, mert egy ilyen rövid cikk jobban megismerteti Romániával hazánk beléletét, mint ezer vörös vezércikk, melyeknek köpött refrainje ez: „A magyarok nem tanultak semmit és nem feleltek semmit.”

Ezekután visszatérhetünk a senatus és országgyűlés munkáinak rövid megtekintésére. A senatus négy év elteltén, felerészben kisorsolta magát s így ezek helyett a jövő őszi ülésre már új tagokat fog-nak választani. Itt a senatus tagjai nem született törvényhozók, főpapok és főispánok, hanem a legtöbb adófizető birtokosok közül választatnak s így megesik, hogy a nagykereskedő és házbirtokos, ki-nek apja még szegény ember volt, ma már ott ül a fejedelmi vérből származott bojárok között. Ha a zsidókat emancipálni fogják, akkor a senatorok közt sok zsidót fogunk találni. Csak az a kérdés, hogy „când va fi?” mikor lesz? mert a románok a politikai jogok osztogatásában nem szeretik a szabad-elsőséget, főleg a zsidókkal szemben.

Ezenkívül megszavazta kevés módosítással az annyira szükséges közszéki törvényt, a mely vissza-adja az intelligencia kezébe a közszéki ügyek, tem-plok, iskolák vezetését. Szándékoznak visszaállita-ni minden a takarékos magtárakat, melyeket egykor Lisselef orosz tábornok hozott be és Kogalniceano 1864-ben megszüntetett volt. Az országgyűlés elfo-gadta azon törvényjavaslatot, mely szerint az állami jóságok ezután 10 évre fognak haszonbérbe adni. Eddig csak 5 évre adták s emiatt nagyon elsová-nyodtak a földek. Ha nem legfőbb és legérdekesebb volt a jövő évi budget feletti vitatkozás, mely kö-zel hat millió frank deficitet tüntet elő, lévén a be-vétel a papiron 91 millió s a költségvetés 97 mil-lio frank. A főbb bevételek ezek: egyenes adó 29 millió, indirect 32 millió posta és vasut 3½ millió vegyes 5 millió. Kiadások: belügyér 7½ millió, igazság 3½ millió, hadügyér 18 millió, oktatás-ügyér 8 millió, (auch gut.) közmunka 5 m. pénz-ügyér 52 millió. Ime tehát nem csak önkönl. fizet-nek többet a hadügyérnek mint a közoktatási mi-niszternek. Itt is tíz millió frankkal kell több a kaszárnyákra, ágyukra stb. mint az iskolákra. Hogy nincs rendén, azt belátják ők is, de azt mondják, hogy nem maradhatnak el a civilisált államoktól. A mi a budget feletti vitát illeti, épen ugy hang-zik, mint a budapesti t. i. az ellenzék szemére hányja a fehérpártnak, hogy prédált, hogy adósságra adósságot vesz fel s hogy így haladva kikerülhetlen a bukás. A pénzügyér meg épen mintha a Kerkapoly szájával beszélné. Sokat kellett költeni, mert százados mulasztásokat kellett pár év alatt pótolni. A mivel nemzetekkel versenyt kell haladni. A képviselők is készegeesen megszavazták mindent anél-kül, hogy eszükbe jutott volna, hogy honnan fizetjük. Ime benne vagyunk az igaz, ezt nem tagadjuk, de azért nem kell megijedni, kétségbeesni, mert még-sem állunk olyan rosszúl, mint roszakaróink hinni s elhíthetni szeretnék. Csalódnál emberi dolog, hanem lesz még jobb idő. stb. Hanem az a 6 millió defi-cit mégis olyan confusiót csinált, hogy midőn a miniszteriumnak az őszi saisonig felhatalmazást kel-lett megszavazni, a képviselők a tereméből szépen kiolvadoztak.

Nem valami rendületlen bizalom, sőt egyéb-nek is nevezhetném, ha nem tudnám, hogy a vörö-sek százszor rosszabb gazdák voltak. Ezt megelőzőleg Kogalniceanó interpellálta a közlekedési minisztert hogy mikor lesz már az a Pruthfolyó hajóközleke-tővé téve; az orosz és osztrák-magyar kormány hajlan-dók e a költséghez járulni. A miniszter bevallotta, hogy ott bizony eddig édes keveset lendítettek s valami nagy reményt nem táplál a szomszédok sege-delmezése felől. A miniszter alig ha jól nem beszélt, mert önkönl. csakugyan lehetnek sürgősb. szükségé-ik mint a Pruthon való tutajozás és gőzszállítás.

A kormánylapok örömmel jegyzik fel, hogy az esküdtszék jogainak megszorítása már is kezdi megteremni üdvös gyümölcseit. A törvényszék már is elítélte Lazarescu kereskedelmi törvényszéki inno-kot 9 ezer frank sikasztásért öt évre és hivatal-vesztésre. Ily sok pénz mellett, vetik utána, az es-küdtszék bizonyosan fölmertette volna, szolgáljon tanúsággul a pénztárnokoknak.

Azonban még most veszem észre, hogy a tul-só táborról megfeledeztem. Kin kezdeném, ha nem Costache skarlat Rosettin, a nagy emigran-son, a ki bejárta Ungol Bereget és megint hazajött s átvette a Romanulul. Ha én jellemezném e nagy

patriota közelmúltját, mindjárt meggyűlne a baja a „Kelet”-nek azért arágalmazó (?) bukuresti levele-zőért. Beszéljen tehát a „Pressa” és önkök hallgas-sák: Rosetti C. A. több napja, hogy hazaérkezett republikan expeditiójából és senki sem beszélt felőle, egyetlen lap sem trombitálta ezt a nagy eseményt. Végtegre ő maga határozta el magát, hogy hirdetni fogja a „Romanu”-ban. Ne higgye, hogy rosszúl esik nekünk hogy a szerkesztést átvette. Ellenkezőleg örvendünk, mert ha nem is várunk tőle több igazat de várunk több tréfát. Nem beszélünk Rosetti repub-likáno natióno cosmopolita expeditióiról Nizza, Tours, Parisból; nem szólnak bordeauxi leveleiről, melyeket Gambetta Cremieux köztársasága inspirált volt és a ploesti parodiában jelzett. Csakis bucsule-velét emlitjük föl, melyekben jóslgatá, hogy még csak néhány nap, néhány percz és hazánk el fog veszni. De azért ökeme mégis itt hagyja. Lám, hogy mégsem veszünk el s hazánk halad előre. Az-tán haragszik, hogy nem akarunk tudni felőle, hogy nem csinálunk martirt belőle s azzal fenyeget, hogy a szigorú sajtótörvények daczára ő mégis meg fogja írni mindazt, a mit a nemzet érdeke kívánni fog. „A lat mai bine!” ezt feleli a Pressa. Szerin-tünk ez a Rosetti-féle hazaérdek R. szájából azt teszi, hogy lesz igazság már ezután befelé és kifelé, mert a farkas elhullatja szőrét, de nem ter-mészelét.

Fogaraszvidék felirata.

a területi felosztás tárgyában.

Mélyen tisztelt képviselőház!

A belügyminiszter ö nagyméltósága a képviselő-háznak mult évi december hó 21-én tartott ülésé-ben nagy horderejű törvényjavaslatot tett le a ház asztalára tárgyalás végett. A magyar állam életében mélyre ható e törvényjavaslat a törvényhatóságok területi kiigazítását és új beosztását illeti.

Beismertjük, hogy Erdélynek mostani politikai felosztása, mely a honvédelem primitív állapotában jónak bizonyulhatott — ma már a jó és gyors köz-igazgatás kívánalmainak távulról sem felel meg. Oszlán ez az abnormis állapot, hogy ugyanazon tör-vényhatóság egyen részai különböző bírósághoz és katonai kerülethez tartozzanak; hogy a törvény-hatóság lakosai állami kötelességeik leróvása érdeké-ben négy-öt felé utazgassanak, tovább immár fönn nem tartható.

Államunk lakosságainak kiolthatlanul vérbe ment — mondjuk: vele született — a megyei önkormányzat birtoka, melyet valódi teljessé csakis a házi pénztár országos felállítására teend. A közigazga-tást édes miénknécs csak úgy mondhatjuk, ha an-nak kiadásaita magunkból fedezzük; a kötelezettség jogosultsággal is járván, de ut des. A közteher-viselés egyenlőségének elve is a kikerekítés mellettl szől; mert hogy a házi-pénztár terheit a törvény-hatóság lakosai tulságos megterhelés nélkül hordoz-hassák, az eddig volt minden oldalú aránytalanság helyett bizonyos mértékű adó-alappal, kellő lélek-számmal és ahoz mért területtel kell birniok, me-lyekre a törvényhatóság a maga kiróváseit — mint tényezőkre — a törvény keretei között basirozhassa.

S miután a belügyminiszter ö nagyméltósága előtt a beterjesztett törvényjavaslat összeállításában éppen a fennebbi nézpontok szolgáltak sinormértékül, Fogaraszvidéke és városa közöségei — közös meg-állapodás folytán — a benyújtott törvényjavaslatot átalakításban tisztelettel fogadják és kiindulási pontjaiban helyeslik. Azonban engedje meg a mélyen tisztelt képviselőház, ha kifejezést adunk a megadott viszonyokon és helyi ösmereteken alapult azon szilárd meggyőződésünknek, hogy érintett törvényjavaslat — Erdélyt illető részletes kivételében a felállított néz-pontokat és elveket túl a rendjén látjuk alkalmazottaknak, — a mennyiben nyolcz megyére osztva Erdélyt a nagy kiterjedés okán földrajzi nehézségek-be ütköző és éppen azért a várt eredményt: a jó és gyors közigazgatást lehetlenítő körületek alakittat-nának. Ezek pedig — a ki Erdélyt a helyszínen látta és tanulta ismerni, állításunknak igazat ad — az önkormányzatot, népculturai, és térrajzi tekintetek-ből kérdésessé, a jó közigazgatást kivihetlenné te-endnék. A törvényjavaslatban tervezett nagy kiter-jedésű megyék topographicus nehézségei a távol lakó kisbirtokot és ipart — a nép zömét — és a válasz-tott képviselőket gátolván az önkormányzati jogok szabad gyakorlásában: a törvényhatósági jogok ki-zárólagos élvezetét akaratlanul is csak a tehetősé-bek kezébe játszanak. A miből az a szomorú eshe-tőség állna be, hogy a különböző águ municipális szakkbizottságokból nem egy capacitas éppen a távol-ság miatt inderecete elzáratván: minden oda beosztott ügylet néhány közellakó, avagy módosabb vállaira sulyosodnék. Már pedig szomorú tapasztalatok iga-zolják, hogy időkben — midőn mindenki „panem et circenses” után kiált — a „nobile officium”-nak is meg van szabva a maga határa. A miből — azt is szomorú tapasztalatok igazolják — megszibbadás, érzékeny hátrány, lágy melegség, közügyek iránti in-differéntismus fejlődnek ki. Az indifferéntismus pedig megölőle végül a hazaszeretetnek is; mert a mely nép az önkormányzásban nem vesz részt: elveszti érdekét a haza s a közügyek iránt, megtompul, el-fásul s vérszék idején semmi nemesebb erőfeszítése s

hazafias föllángolásra nem képes, mint ezt hazánk történelmének lapjai nem egy gyászos példával bizo-nyítják.

Mélyen tisztelt képviselőház!

Fennebbi erős meggyőződésünk folytán a vi-déki és városi közönség Erdélynek nyolcz megyére tervezett felosztását magának a közigazgatásnak és állami felügyelésnek jól felfogott érdekében célsze-rűtlennek tartván: a lehetőség határai közötti ala-pos tanulmányozás után véleményezzük annak leg-kevesebb 11 vagy 12 megyére osztását ily alakban:

1) Hunyad megye, Zarándnak azon részé-vel, mely a vizválasztón innen Erdély felé esik, a más része Zarándnak, Aradmegyéhez lenne adandó.

2) Alsófehérmegye, hozzáadva Aranyos-széket.

3) Kolozsmegye, Doboka és Torda nyu-gati részeivel a mezőségen át Báldig és onnan ke-resztül Szamosujvár vagy Iklódig.

4) Szolnok megye, a hozzá csatolandó Do-boka egy részével és Kővárvidékkel.

5) Beszterczemegye, Naszód és Lápos-vidékkel, továbbá az ide beszöngelő részével Do-boka és Kolozsmegyének Beszterczé székhelylyel.

6) Marosmegye, le egészen Ludasig, a Me-zőség ide tartozó részeivel Tordamegyéből áttaszakva, ide bekebelezendő Szász-Régen és Küküllőmegyének min-den Marosmenti faluja.

7) Udvarhely megye, kapná a Küküllőöl-vgyén Balavásártól fel Parajdig mindazon falvakat, melyek eddig Marosszékhöz tartoztak. Küküllőmegyéből kapná az Egrestőn földli falvakat Segesvárig, továb-bá kapná egész Segesvárszéket Dánosig és Felső-fehérből a keresdi járást; déli határszéle a Rika volna.

8) Küküllő megye, a megmaradt részekből alakulna Medgyesszékkkel és Felsőfehérmegyének oda tartozó részeivel a Bolya völgyével.

9) Szében megye, Szász-Sebes, Szerdahely és Ujgyházszék azon részével, mely Fogarashoz nem adatik; ide csatolandók Vizakna és Alsófehérmegyé-nek oda beszöngelő falvai.

10) Fogarasmegye, kiegészítve Kőhalom és Nagy-Sinkszékekkel, továbbá Felsőfehérmegye oda szöngelő arabjaival.

11) Brassó- vagy Háromszékmegye, a Barcasággal, Fogaraszvidékéből; a Törösvári szol-gabírosággal, Háromszékkkel és Erdővidékével Felső-Rákos szélfaluig. Végül a 12-ik megye lenne

42) Csik- és Gyergyó, mint a melyeket maga a természet is elzárt minden más vidékkel való egyesítéstől,

A kikerekítendő megyék egyikét hát — alább tisztelettel kifejtendő és teljesen beigazolandó okok-ból, Fogarasmegyének kell képeznie, Fogaraszvárossal mint ide bekebelezendő székhelylyel — akkora territoriummal, melynek mind lélek száma megfelel-ne egy jó és egészséges közigazgatás igényeinek, mind adó alapja akkora lenne, hogy annak százalékja könny-en és a lakosság megterhelhetése nélkül fedezné a keblki kiadásokat.

(Folytatása köv.)

Királyi kincstári uradalmi ügyész-ségek Erdélyben.

Ö felségének 1870. évi július 25-én kelt leg-magasb elhatározása alapján a királyi pénzügymini-steriumnak ugyanazon évi 2645 számú rendeletével a Kolozsvárról rövid ideig fennállott királyi kincstá-ri jogügyi igazgatóság feloszlattatván, helyébe a ki-rályi kincstár képviselőre külön közegek állítottak „pénzügyi ügyészségek,” és „királyi ura-dalmi ügyészségek” elnevezése alatt. Elsők a pénzügyi alapot tulajdonképpen érdeklő kincstári jog-ügyek ellátására (Kolozsvár és Nagy-Szeben székhelylyel az ottani királyi pénzügyi igazgatóságok mellett,) utóbbiak (Déva, Nagy-Enyed, Maros-Vásár-hely és Fogarasz székhelylyel) az erdélyi bányák és kincstári uradalmak jogi ügyeinek vitelére vannak hivatva.

Helyeselve magát az elvet, (a közvetlenség elvét,) mely a kolozsvári kincstári jogügyi igazgató-lság feloszlataánál, s a pénzügyi és uradalmi ügyési rendszer behozatalánál szem előtt lebegett, majdnem három év alatt szerzett tapasztalataim alapján egye-dül ezen elv gyakorlati keresztülvitelé-ről akarok szólni, és pedig az erdélyi kirá-yi kincstári uradalmi ügyészségek te-kintetében.

E helyütt határozottan ki kell mondanom, mi-szerint azok szervezete olyan, hogy hivatásainak meg nem felelhetnek; következménye tehát nem lehet egyéb, a királyi kincstár érdekeinek veszélyeztetésé-nél, a mint a tetemesen felszaporodott kincstári kö-vetelések ezen állításomat megdönthetetlenül iga-zolják.

Elismerem, hogy vannak intézmények, melyek-nek fenntartása az államnak sokkal nagyobb kiadá-saiba kerül, sem mint azok realis hasznát hajta-nának, de más részt meg vagyok arról is győződve, hogy — ha ezen intézmények nem léteznének — az államkincstár jövedelmei még nagyobb mérvben esőkennének. Ilyen szükséges rossz a királyi kincs-tári képviselő intézménye is, mely véleményem sze-rint mindaddig nem csak fenntartandó, hanem kellő-

eg szervezendő, míg az államkincstár bányá és föld-
les uri jogokat gyakorol, üzleteket folytat, s míg
nem elég érettek a viszonyok arra nézve, hogy kép-
viseltesével magán ügyvédek megbízhatson.

Az erdélyi királyi uradalmi ügyészségek szer-
vezésénél nagyobb részt finansziális érdekekből, de
észt az itteni viszonyok nem ismeréséből kifolyó-
ag is, oly hibákat követtek el, melyek mellesből gyors
röslést kívánnak. Miután pedig a baj nem ismer-
ése nélkül kellő gyógyszer nem alkalmazható, s mi-
tán — recriminatio nélkül mondva — az uradal-
ni ügyészek vonatkozó felterjesztései eddig soha fi-
gyelemre nem méltattattak, legyen szabad általom
szlelt hiányok legfeltűnőbbjeit e lapok hasábjain le-
epleznem, s ekként csekély erőmhez képest az in-
ézmény lehető jarításához hozzá járulnom.

1.) királyhágón inneni kir. uradalmi ügyészsé-
gek szervezésénél tapasztalt egyik lényeges hiány-
ak s következményeiben fontosnak tartom azon kör-
ülményeül, hogy ezen intézmény szervezői egyedül
Erdély területének számszerinti nagyságát ter-
rintván, azt négygyel elosztották s ezen mivelet
redmént négy uradalmi ügyészséget állítottak fel,
s nélkül, hogy tekintettel lettek volna arra, vajjon
egyik vagy másik uradalmi ügyészség kerületében
hány kincstári bányá és mekkora kincstári uradal-
mak tartoznak? Nem csoda tehát, hogy ilyen számi-
tás alapján — egyenlő munkaerő mellett — némely
kir. uradalmi ügyészségek, mint a dévai és nagy-
enyedi roppant munkahalmazzal küzdenek, míg más-
ok hivatásuknak minden megerőltetés nélkül meg-
felelhetnek.

Az erdélyi kincstári uradalmi ügyészségek szer-
vezete különben is némileg a királyhágón tuliak
szervezetétől, a menyinyiben a jószágigazgatóságok
mellett munkabárra azok székhelyén és hatósági ter-
ületeik illetékességi körén belül mozognak, míg az
előbbie az Erdélyben levő egyetlen kir. jószág-
igazgatóság alatt állván, hatáskörük nem egy,
hanem több kincstári uradalom és bányá
jogi ügyeire terjed ki.

Ezen körülményekből önként következik, hogy
mentől több kincstári uradalom jogi ügyeit kell va-
lamely ügyészségnek vezetnie, munkássága is annál
inkább van igénybe vére — következésképp hogy hely-
telen volt azon intézkedés, mely szerint az ügyész-
ségi területek nem a kincstári uradalmak száma és
nagyságára szerint osztattak be.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Felvincz, 1874. ápril 2-án.

Tekintetes szerkesztő ur!

A multkori közleményemben tett ígéremhez
képest egy pár vonásban ismertetni igyekszem gaz-
dasági állapotainkat s társadalmi életünk folyamat
becses lapja nagyérdemű közönségével. Gazdasági
állapotainkat illetőleg, bárha észrevételeink a sokáig
tartott szárazság következtében nem nagy reményt
ígérőleg mentek be a csaknem száraznak mondható
téli időszakba, mégis a vékony hótakaró alatt nem
csak nagy ki nem pusztultak — mi félős volt —
sőt annyira elővették magukat, hogy a jelen tavaszi
idő beálltával örömmükre öröközöld színöket kezdék
ölni magukra, s most már reménnyel kecsgetnek.
Szőlőink nem a legjobban aludták át téli álmukat
a föld alatt, most a kevésbé eltedettek közül a hu-
zamos ideig tartott nagy hideg sokat elpusztított
minek következtében az idén kevés kilátásunk van a
szőlőtermésre. Társadalmi életünk a pangásból kissé
kiemelkedni kezdett, mióta Nagy Mihály színtársula-
ta Tordáról ide ájtott; itt két bérletet nyitván 12
előadással s közbe adott több jutalomjátékokkal,
melyek sokszor kielégítőleg voltak előadva. A tár-
sulat tagjai között minden tekintetben első helyen
áll T. E. ki a reábizott szerepeket tanulmányozva
sikeresen kezeli. Ugyancsak a társulat tagjai közül
J. J. és O. G. is elismerést érdemelnek, kik szere-
peiket bétanulva, legtöbbször sikerülve adták elő
azokat. Rövid tudósításomat azon ohajttal zárom
be, vajha a mi nálunk is nyomasztólag ható kedve-
zőtlen pénzügyi állapot jobbra fordultával jövőre,
minél megnyugtatóbb mozzanatokról értesíthetném
a lapok t. olvasó közönségét.

Egy felvinczi birtokos.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladott Budapestre ápril. 4. 10 ó. 30 p. d. e.

Erkezett, április 4. 11 ó. 5 p. d. e.

**Tegnap öt órát igénybe vevő
minisztertanács volt, mely a folyó
ügyek elintézésén kívül a nyári ülés-
szak teendőinek megállapításával
foglalkozott. Az igazságügyi tör-
vényjavaslatokon kívül elintéztetnek
három kereskedelemügyi, több adó-
ügyi törvényjavaslat, végre a választási
törv. javaslat. A kilenczes bizott-
mány munkálata szintén tárgyalattott
Egyes ministerek utasítottak, hogy
a szakmájukba vágó részről nézetö-**

**ket mondják el. A közös vámbevéte-
lek januárban a mult évihez képest
420,000 frt apadást mutatnak.**

NAPI HIREK.

Kolozsvár, ápril 4. 1874.

**— Kiadóhivatalunk tisztelettel
kéri lapunk t. előfizetőit, szivesked-
jenek a jövő évnegyedre előfizeté-
seiket melébb megújítani, mivel nagy
számu felesleges példányokat nem
nyomathat.**

— A kir. igazságügyminiszter Tókos Ala-
jos sz.-udvarhelyi törvényszéki joggyakornokot, ugyan-
azon törvényszékhez telekkönyvi irnokká nevezte ki.

— A kolozsvári polgári lövöldében az 1874-
diki lödény megnyitásának ünnepély tervezete. 1874.
április 6-án. 1. Délelőtt 8 1/2 órákor a lövésztagek
gyülekezése a lövöldében; 9 órákor az érkező fő-
lövész mester fogadása és általa teendő első
lövessel a lödény megnyitása. 2. Az ünnepélyes 4
első lövés versenye. A legjobb lövés jutalma egy
disztárgy. 3. A lövészet folytatása déli 12 óráig és
délután 3 óráig 6 óráig. Ezután a lövések bírálata
és a jutalmak kiosztása. 4. 6 órákor zene- és dal-
estély a nagyteremben. A kolozsvári dalkör a lö-
vészegetlet iránti sziveségből működik közre. Belép-
ti díj d. u. 1 óráig kezdve 50 kr. Lövészjelvény-
nyel ellátott lövésztagek belépti díjt nem fizetnek.
1874. április 7-én, Délelőtt 9 órákor a lövészet kez-
dete s folytatása déli 12 óráig s délután 3 óráig
6 óráig. Ezután a lövések bírálata és a jutalmak ki-
osztása. Társas estély. Bementi díj nincs. Lőjutal-
mak: A választmányi tagok által kitűzött lőjutalmak:
5 darab arany, 100 darab külföldi szivar, 3 üveg
pezsgő, több ezüst tallér stb. A részletes kimutatás
a lőcarnokba van kifüggesztve. Figyelmeztetés. A
lövészetben csak lövésztagek vehetnek részt. Erre
vonatkozó bejelentéseket elfogad Szathmáry Elek
egyleti pénztárnok, mindenkorra 3 frt, tagsági évdíj
4 frt. Részvényesek és katonai személyek beigtatási
díjat nem fizetnek. A lödényre bejegyzett s az egy-
leti lövészjelvényvel ellátott lövésztagek zeneesté-
lyekre, és vásárnapon rendezett bármely más mulat-
ságokra belépti díjat nem fizetnek.

— Értésítés. A helybeli t. egyetem t. taná-
rai sziveségből az „egyetemi kör“ javára rende-
zett felolvasások belépti jegyeinek magas ára iránt
nyilvánuló közvélemény s az eddigi felolvasások gyen-
ge anyagi sikere, arra indította kör a választmányát,
hogy a még hátra levő négy felolvasásra a he-
lyek árát következőleg szállította le: első hely:
1 frt. második hely: 70 kr. állóhely: 30 kr. kar-
zat 20 kr. Ezt tudatva, bátor vagyok e nemes czé-
l felolvasások iránt a nagy érdemű közönség párt-
fogását, valamint a választmány megbízásából azon
bérlok szives elnézését kérni, kik mind a hat előa-
dásra bérletjegyet váltottak. Egyébiránt az, e tekin-
tetben netalán felmerülő igényeknek megfelelni a
választmány kötelezettségeinek tartja. Ko-
lozsvárt, ápril. 4-ikén 1874. Békésy Károly, a kör
elnöke.

— A helybeli fogyasztóegylet elmaradt köz-
gyűlését e hó 6-án d. e. 11 órákor tartja meg a
kereskedelmi kamara (zálogház) helyiségében. Tár-
gyai: a boltrendszer beállítására óta tett működésé-
ről szóló jelentés s az osztalék meghatározása; az
alapszabály megváltoztatása a bolti rendszerre való
tekintettel; az igazgató tagok megválasztása; a szá-
madás vizsgálati bizottság kinevezése; indítványok.

— Kolozsvár városában az országos és ka-
tonai kórházak beleszámításával folyó évi márt. ha-
vában a városi főorvos hivatalos kimutatása szerint
az elhaltak száma összesen 139-et tett. Halva szű-
letett a férfi nemből 1. Meghalt kiskoru férfi 27;
kiskoru nő 33; nagykoru férfi 46; nagykoru nő 31.
A kórosakat véve, legtöbbször, az az: 22-en haltak
meg különféle lobos betegségekben; a járványos him-
lőben 20, még pedig 18 kiskoru s 2 nagykoru; ta-
hát az elmúlt hónaphoz képest a himlő apadóban
van. Tüdővészben 17, rángásos görbesben 11, élet-
gyengeség miatt 9, aszkórbán, szélhűdésben s végel-
gyengülésben 8—8, hurutban 7, hagymázban 6, viz-
kórbán 5, vörhenyben és gümőkórbán 3—3, rák mi-
att 2, kanyaróban, görvéllyben, torokgyíkyban, elégsé-
miatt, csontszű s huygkó miatt 1—1, önmegölés
által 1. Orvos rendőri bonczolat 2 volt.

— A keresztény világ legszomorubb napját,
nagygyűlést, az idén is templomba zárandókolással
ünnepele meg a vallásos buzgalom. Az ünnepi ékei-
től megfosztott s gyászlepelbe borított oltárok elé,
a reményeitől megfosztott szív bűnbánatával lépett
a hívők sereg. Az egyház sötét, homályos boltívei
alatt szolozsmák panaszhangjai zendültek meg. A
templomi áhítatnak fénypontja egyebiránt az akadé-
miai templom volt, hol a szeretet istenének kissé
szinpadias díszítésű ravatala körül egész nap sűrűn
váltakozott a női közönség. Esti hét órákor aztán
Pichler karnagy vezetésével kezdődött a egyházi
ünneplőesség Kempter „Stabat Mater“ énekének
léseével, melyet a conservatorium zene kísérete jmel-
lett Pichler női énekekadémiája s a Hilaria tagjai
megható szépen adtak elő.

— Tűzoltó egyletünk javára, mint az alább
közlött parancsnoksági nyilatkozatból láthatni, a
közlebbi tűzvész alkalmából csak 3 egyén 100 frtnyi
összeggel adakozott, oly szép példa ez, melyet vá-
rosunk lakossága önbiztonsága érdekében is tömege-
sen kellene, hogy kövessen; az egylet jelen alak-
jában, kénytelen bevallani, hogy csak felintézmény;
nem a város szegény pénztára, hanem a veszélynek
kített lakosság volna hivatva azt kiegészíteni.

— Nyilvános köszönet. Folyó évi mártius
9-én este a piacszoron lévő br. Wesselényi házánál
kiűtött pusztító tűzvésznel a kolozsvári önkéntes tűz-
oltó-egylet magatartásáért Daróti Deák József ur
50 frt o. é. mltg. gr. Báuffy Béla és Miksa Imre
urak együtt szintén 50 frtot küldöttek be alólirt
parancsnoksághoz az egylet pénztára javára. Fogad-
ják a t. nemeslelkű adakozó urak egyletünk irányá-
ban tanusított megemlékezésükért hálás köszönetün-
ket. A kolozsvári önkéntes tűzoltó-egylet parancsnok-
ságától. Kolozsvárt, 1874. év ápril. 2-án. Minor-
rich Károly, főparancsnok, Polcz Rudolf, se-
gédíztst.

— Történetirodalmunk barátait figyelmeztet-
jük, hogy a „Történeti Lapok első száma meg-
jelent a következö érdekes tartalommal: 1. Az öl-
vasához. 2. Loránfy Zsuzsánna életéhez, közli Szi-
lágyi Sándor. 3. Egy oklevél 1512-ből. 4. Alvinczi
Péter pap, kassai prédikátor levele a fejedelemség
felől. 5. Barsai Ákos fejedelem levele 1660-ból. 6.
Teleki Mihály levele Győrösi Györgyhoz 1673-ból.
7. Id. Czegei Was György naplója (1704—1705.)
8. Kazinczy Ferencz fogása történetéhez. 9. Ada-
lók Bölöni Farkas Sándor életéhez. 10. Erdélyi le-
velek gróf Deszöffy Józsefhez, (1816.) Kazinczytól.
11. Egy oklevél 1848-ból, V. Ferdinánd királytól.
12. Az 1848-iki román mozgalom történetéhez.
13. A br. Wesselényi család zsiói levéltárának
irodalmi kincsei: a) Kölcsény Ferencz; a) Fáy An-
drás; c) Deák Ferencz levelei. 14. Kossuth Lajos
naplója 1837-ből. Közli Jakab Elek. 15. Tárca.
Egy levél Petöfy Sándoról. 16. Gr. Teleky Sándor
emlékkönyvébe Br. Wesselényi Miklós. 17. Bajza
József levele. Vörösmarty Mihály levele. — Ime,
ennnyiből áll az első szám tartalma, mely legjobb-
ban beszélhet önmagáért. — Előfizetési ára félévre
6 frt, egész évre 12 frt. Az előfizetési összegek a
„Történeti Lapok“ szerkesztőségéhez utasítandók
Kolozsvárra, nagypiacz, gr. Teleky Domokos-ház.

— Az erdélyi tartományi főszámvevőség ál-
tal az 1848-ik évig vezetett adótabellák gyűjtemé-
nye, mely eddig az erdélyi országos levéltárban Ko-
lozsvárt őriztetett, e levéltárnak Kolozsvárról Bu-
daestre történt felszállítása alkalmával a bel- és
igazságügyminiszteriumok között létrejött megállapo-
dás folytán, mint a hivatalos lap közli, a kolozsvá-
ri törvényszékhez tétetett át, s felügyeletével neve-
zett királyi törvényszék bizatik meg. Jövőben tehát
az ezen adótabellák kiadására iránti megkeresvények
nevezett királyi törvényszékhez lesznek intézendők.

— Értésítés a torda aranyosi gazdasági egy-
let f. hó 19-kén délelőtt 11 órákor a megyeház nagy
termében rendes közgyűlést fog tartani, melyre
az egylet helybeli és vidéki tagjai minél nagyobb
számmal megjelenni vannak felkértenek. A gyűlés tá-
rgysorozata 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Titkári
jelentés az egylet működéséről s kapcsolatban pénztári
jelentés. 3. Elnök, alelnökök, titkár, pénztárnok, választ-
mány megválasztása. 4. dr. Wolf Gyula jelen-
tése világtárlati működéséről. 5. Iszlai Márton
segédtanár jelentése világtárlati működéséről. 6. In-
dítványok. Tordán, 1874. apr. 2-án. Nagy Ferencz,
m. k. elnök. Velics Ödön m. k. titkár.

— Az erdélyi pincze-egylet 3-ik rendes köz-
gyűlése marcius hó 31-én ment végbe. Egyleti el-
nök b. Bornemisza János rövid és velős megnyitóból
után, constátálattott, hogy 360 részvény képviselve
lévén, a gyűlés határozatképes. Az igazgató választ-
mány nevében, igazgató Dávid Antal tett jelentést,
megemlékezővén a bécsi világkiállításon elért siker-
ről, mely felbátorította az egyletet, hogy hazai nectá-
raink gyöngyeit Londonban is bemutassa; ismertette
azon jótékony hatást, melyet az egylet a szőlészet
és borászat emelésére gyakorol és végül az anyagi
eredmény elősorolása után a választmányt a m. évi
számadás terhe alól felmenteni kérte. A számvizagá-
lók: Demeter Károly, Szabó Samu, Vikol János je-
lentése sok beces utmutatást adott a további keze-
lésre nézve s érdekes adatokat az üzlet forgalmáról.
Az üzleti könyvek rendesen, pontosan, tisztán ve-
zetve, a tételekkel összeegyezőknek találtattak, a bor-
készlet aránylag nagy és jóval értékesebb, mint a
becsár. A készletnek legnagyobb része III. osztályu
asztali, azután jön a riesling; a szakértő kezelés
minden egyes boron szembetűnő, különösen kielégítő
az egyneműek egyöntetűsége. A közgyűlés ezután a
kért felmentvényt megadta, a réginel nagyobb taká-
rékosságot ajánlotta, a kinn levő részletfizetések esz-
közöltetésére a választmányt utasította. Az igazgató-
val kötött szerződés csekély módosítással helyben-
hagyatott; jegyzőkönyv-hitelesítőül Vég Samu és
Gamauf Vilmos; számvizsgálólul gr. Báuffy György,
Demeter Károly és Szabó Samuel kérték fel. A le-
lépő elnök, valamint a sor szerint kilépő tagok Tauf-
fer Ferencz és br. Báuffy Miklós újból megválasztat-
tak. (Erd. Gazd.)

— Vastag György képiró jelenleg a főváros-
ban időzik. Közlebből gr. Zichy életnagyságu arc-
képet készíttette el Fiume számára.

— Rózsa Sándor és társait az első folya-
modású bíróság élethossziglan tartó fogságra, a ki-
rályi tábla pedig kötél általi halálra ítélte.

— Hibaigazítás. A „Kelet“ idei 74-ik száma
főcíkkében következő lényeges sajtóhibák csuszak be;
2-ik hasáb 20-ik sor „nézi a veszélyt“ e helyett
„nézi a világot“ 3-ik hasáb 3-ik sor „nem beismer-
hető“ e helyett „nem büntethető“ ugyanott 20 ik
sor „ezen kettős állás“ e helyett „ezen tettök által“
ugyanott 30-ik sor „törvényekre“ e helyett „tör-
vényenyé“.

A közönség köréből.*)

Válasz

a m. kir. jószágigazgatóságnak a „Kelet“ folyó
évi február 28-diki és mártius 1-sői számaiban
kiadott feletére.

(Folytatás.)

Ha lesz valaha a magyar kincstárnak szakér-
tő, előjáró hivatalnok, a ki nem Zahlungsbogenre
s nem a napontai délelőtti 9 óráról délutáni 2 óráig
kiszabott időre jár fel az irodába, hanem a biro-
dalom és nemzete jóllétét elősegíteni ohajtvja, a jó-
szág igazgatóság levéltárába s a n.-enyedi kincstári
ügyészség minden egyes és iromány csmóiba 1870.
oktober 8-án kezdőleg, egészen 1871 augusztus ha-
va elejéig és legutoljára Ponorel és Skericsora ha-
vasairól tett összesen aligha 1000 darabot meg nem
haladó irataimat, kéréseimet és felterjesztéseimet és
a peresbeni beadványaimat, meg ezekkel szemben
előljáromi múltánytalan leirataikat és rendeleteiket
megolvassa; a midőn meggyőződik egyfelől arról,
hogy nemzetemnek és kormányunknak saját költség-
gemen és nagy kárommal szakértő munkása voltam
és mindent helyesen végeztem, meggyőződik más-
felől arról is, hogy előljáromi irányadói nem aka-
rák felfogni messzeható tervemet, elvükkel nem ta-
lált törekedésem s mindezekből azon következtetésre
jut, hogy 9 havi szolgálatom nagyobb kitartást
igényelt, mint kétánnyi hónapi favágói foglalatosság
és mivel tán az áltatom és utánam beállított ha-
sonnemű hivatalokaál és másoknál is lehetnek az
ujabb időben is emittett modoru eljárások, mellőzőm
a torábbi részleteket, hanem felfejtem csak az igaz-
gatóság által felidézett szállás ügyet a mint követ-
kezik: ha jól emlékszem április 5-én 1871. talán
619. sz. alatt tudósítam a királyi jószágigazgatósá-
got, hogy irodának és saját szállásomul is egyrés-
ben ezen városnak inkább végefelelő levő 4 szobából
álló épületet telket akarok kibővelni, miután ezen
telek évi bérében 500 frtot s különösen az irodának
szükséges két szobáért évenként követelt 200 frtot
igen soknak tartám, április 23-án 741. hivatalos sz.
alatt jelentem a jószágigazgatóságnak, hogy egy
más telket vettem ki és pedig csak 300 frtért évi
haszonbér mellett. Tudatám, hogy ezen épület két
külön lakrészből áll 3—3 kis egymásbáztól szobák-
kal, a melyekből az egyik lakrészt magam és csa-
ládom számára, a második különálló saját szobáim-
mal szemben levő, csak egy kijárással ellá-
tott három szobába a kincstári irodát, levéltárt és
saját írószobámat helyeztetém el; s miután az iroda
számára évenkénti bérül ha jól emlékszem 240 frt
van sythemisálva, saját lakbórem pótllásául pedig,
hogy a fogalom consequens legyen, 120 frt adatik,
demissis praecibus kérem az igazgatóságot, ha jól
emlékszem, osztonók kétfelé a 300 frt házbért, a
kincstár megnyer tán 90 frtot a 240-ból és én fi-
zetek még rá a hivatalos 120 forintra 30 forin-
tot, felterjesztettem a kötlevelet s kértém a hely-
benhagyást.

(Folytatás a köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás

a kolozsvári takarékpénztár 1874. mártius havi üzlet
forgalmáról.

Bevétel:

225. betét után 74,269 frt 61 kr, visszafize-
tett váltók 122,163 frt 40 kr, visszafizetett előlegek
3,950 frt — kr, befizetett kamatok 4,542 frt 74 kr,
különböző díjak 1,222 frt 06 kr, részvény átiratási
díjak 10 frt — kr, állam illeték előlegek után 33
frt 30 kr.

Összesen 206,191 frt 11 kr.
Pénztári maradvány febr. 28-ról 129,302 frt 66 kr.
Egész összeg 335,493 frt 77 kr.

Kiadás:

Visszafizetett betétek s tökécsített kamatok 132
tétel után 59,771 frt 60 kr, betéti folyó kamatok-
ra 67 frt 72 kr, leszámított váltókra 155,880 frt
— kr, előlegek értékpapírokra 21,150 frt — kr,
kezelési költségekre 50 frt 70 kr, elhelyezményekre
helybeli pénzügyintézeteknél 6,000 frt — kr, igazgató
mult évi tisztelet díja és tisztviselők fizetése 3,391
frt 66 kr, megjelenési tisztelet díjakra 102 frt —
kr, értékpapírok vételére 8151 frt — kr, értékpapi-
rok kamataira 103 frt 90 kr, jótékony czélu ado-
mányokra 50 frt — kr, államilleték előlegek után
33 frt 30 kr.

Összesen 254,751 frt 88 kr.
Pénztár maradvány mártius 31-én 80,741 frt 89 kr.
Egész összeg 335,493 frt 77 kr.

Kolozsvárt, 1874. mártius hó 31-én.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

*) E kösérdeklő felmórlásoknak szánt alatti rovat köz-
leményekért csupán a sajtó-hatóság irányában vállal felelőssé-
get. A Szerkesztő.

